

WAAR GAAN WIJ HEEN?

Door een plaatselijk dagblad, dat den spot er mee dreef, kreeg ik het eerst kennis van de „aan de leden” door collega DANIËLS gerichte vermaning met betrekking tot de sigaren! (Dit *Tijdschrift* van 9 Sept. jl. bldz. 906). Den spot, door het publiek hier gedreven, vind ik zeer gerechtvaardigd; en de „vermaning” zelve gaf mij het bovenschrijf in de pen. Moeten wij ons gaan schamen, dat wij leden zijn der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst? Of is de geldelijke nood onder de collega's zóó hoog gestegen, dat er over een handvol sigaren onaangenaamheden ontstaan? Kunnen de collega's in het laatste geval op zijn minst dergelijke beuzelarijen niet tot een goed einde brengen zonder tusschenkomst van een directeur?

Mij dunkt, met allen eerbied voor zijn goede bedoelingen, heeft deze voor dezen ééne keer ons allen een slechten dienst bewezen.

Apeldoorn, 20 September 1916.

C. METZLAR.

DE ELECTRO-VIBRATOR.

Met belangstelling heb ik het opstel van dr. VOORHOEVE (dit *Tijdschrift*, bldz. 1018) gelezen, waarin de electro-vibrator wordt aanbevolen. Ik ben minder optimistisch omtrent de noodzakelijkheid en onmisbaarheid voor de praktijk, als men deze terecht afhankelijk moet stellen van het percentage, waarin de electro-vibrator moet worden gebruikt. De moeilijkheden bij het verwijderen van projectielstukken (een betrekkelijk klein onderdeel der oorlogschirurgie) heb ik aan een groote barakken-inrichting in de Karpathen bij ruim 120 patiënten kunnen ondervinden.

Het is noodzakelijk om vóór het verwijderen van een projectielstuk een röntgenologische plaatsbepaling te verrichten, uitgezonderd bij de zeer oppervlakkig gelegene. Het nalaten van deze plaatsbepaling is zeer zeker een kunstfout.

Men moet onderscheid maken tusschen de grootere projectielstukken (zooals geweer- en shrapnelkogels) en de kleinere, de zoogenaamde „Splitter”. Van de eerste groep, de grootere, wordt 90—95 pCt. gevonden en verwijderd met behulp der röntgenologische localisatie. Er blijven echter gevallen, waar men het projectielstuk niet vindt op de plaats, waar het volgens voorafgaande berekening moet liggen. Dit komt, doordat of de localisatie geen nauwkeurige is of kan zijn, of meestal, doordat het projectielstuk zich heeft verplaatst. Dat bij een in de dikke spiermassa's van het bovenbeen gelegen projectiel, waarvan de diepte in cM. is aangegeven, een afwijking van eenige cM. wordt gevonden, is gemakkelijk te verklaren uit het feit, dat de localisatie onder andere omstandigheden plaats vond dan de verwijdering; de narcose toch verandert de spieren van tonus en vorm.

Voor deze gevallen is er behoefte aan een instrument, dat ons tijdens de operatie aanwijzingen kan geven; hier kan de electro-vibrator nuttig zijn. Daar de projectielstukken hier wel steeds diep zijn gelegen, lijkt het mij verder noodig, dat het instrument zeer dicht bij de operatiewond komt; wenschelijk is het derhalve, dat het instrument op een betrouwbare wijze kan worden gesteriliseerd.

De kleinere projectielstukken, de splinters, zijn gewoonlijk vele in aantal; infectie is hier regel. De ettering blijft zóó lang bestaan, totdat alle metaalsplinters zijn uitgestooten. Is er echter geen bijkomende infectie (bij een klein gedeelte), en blijven de splinters dus in het lichaam, dan is er meestal geen aanwijzing voor verwijdering. Zelden ziet men zich dus genoodzaakt ze operatief te verwijderen. De electro-vibrator zou ons hierbij kunnen helpen, maar zijn toepassing wordt nog sterk beperkt, doordat de splinters meestal uit niet-magnetisch metaal (vooral lood) bestaan, en verder kan

het instrument niet of moeilijk worden toegepast bij splinters in de schedelholte, waar een aanwijzing tot verwijdering nog het vaakst voorkomt.

Samenvattend meen ik dus te mogen opmerken, dat er behoefte is aan den electro-vibrator, indien verwijderd moeten worden grootere projectielstukken, die niet juist gelocaliseerd zijn of kunnen worden, en niet-geïnfecteerde metaalsplinters; dan nog met de beperking, dat het metaal magnetisch moet zijn en niet gelegen in bepaalde deelen van het lichaam (schedel, beenderen). Voor de groote meerderheid der gevallen is echter de electro-vibrator niet onmisbaar en het is noodzakelijk voor den militair-geneeskundigen dienst, dat deze allereerst beschikt over een groot aantal Röntgen-toestellen, ook in vervoerbare vorm, vóórdat een groot aantal electro-vibratoren wordt aangeschaft; de laatste zijn toch slechts een aanvulling van de eerste.

Oude Pekela, 26 Sept. 1916.

C. TEN HORN.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Eerste hulp bij bedrijfsongevallen.

Als bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staatscourant* 1916, n°. 170, heeft het licht gezien het *verslag betreffende de handelingen en bevindingen in het jaar 1915 der commissie in het belang van het verleenen van eerste hulp bij bedrijfsongevallen, ingesteld bij Koninklijk besluit van 10 December 1910.*

Ook in 1915 bemoeielijkte de Europeesche oorlog nog den arbeid dezer commissie. De toestand der schatkist maakte beperking der uitgaven noodzakelijk, wat slechts ten deele werd geneutraliseerd door de belanglooze medewerking van vereenigingen en artsen. Voorts waren vele der artsen, die anders de cursussen gaven, nog gemobiliseerd. Dr. P. H. VAN EDEN werd lid der commissie, terwijl ook dr. PH. KOOPERBERG lid bleef, zoodat de commissie thans 18 leden telt. De geneeskundige subcommissie hield een vergadering in het ontleedkundig laboratorium der universiteit te Amsterdam, met het oog op de bespreking der nieuwe wandplaten ten gebruike bij verbandcursussen, welke platen in opdracht van den bond „Het Oranje Kruis” geteekend zijn door dr. J. A. J. BARGE, prosector aan genoemd laboratorium; dr. BARGE woonde dan ook een deel dezer vergadering bij. Met de districtshoofden en geneeskundigen der Arbeidsinspectie werden twee vergaderingen gehouden om te bespreken, hoe op stelselmatige wijze zou kunnen worden bereikt, dat voor elke bedrijfsonderneming, waarvoor dit wettelijk geëischt kan worden, een verbandmeester of noodhelfer wordt aangekweekt, aan wien het bewijs kan worden uitgereikt, bedoeld in art. 236 van het Veiligheidsbesluit 1913. Er zullen nu voor de aan te wijzen bedrijven en leerlingen de noodige cursussen worden ingericht.

In de verschillende negen districten der arbeidsinspectie zouden 149 algemeene cursussen en 61 algemeene herhalingscursussen gegeven worden en verder stonden nog 120 bijzondere cursussen en 5 bijzondere herhalingscursussen op het programma, tezamen dus 269 cursussen en 66 herhalingscursussen.

Van deze voorgenomen cursussen zijn hoofdzakelijk die aan de ambachtsscholen (60) tot hun recht gekomen. Te Arnhem slaagde men er niet in een arts te vinden voor het voorgenomen onderwijs. Minder voorspoedig ging het met de algemeene cursussen; van deze kwamen er slechts 44 gewone en 33 herhalingscursussen tot stand en deze hadden nog te lijden van de omstandigheden, zoodat enkele niet konden doorgaan wegens een te gering aantal deelnemers. De commissie heeft gemeend voorloopig geen onderwijs in eerste hulp ten behoeve van schepelingen te moeten geven, aangezien de geneeskundige leden zich niet konden vereenigen met den inhoud der voor